

apareix com variant de *troca* (1507, doc. de les Guillerries, *DECat* VII, 861b6 i 3) i vars. més dubtoses, però ho compensa l'etimologia, que és TORQUES 'collar, embolic', o *b*) cast. dial. (N. *torca* «hoya o sima de bordes circulars») (*DECH* v, 551b5 ss.), bc. *troka* 'baranc' (553a44 ss.); potser també provinent de TORQUES (o pre-romà), cf. TORGIS, a l'art. *Turballos* de l'*On. Cat.*

Sembla que aquest últim radical no fou del tot estrany a les zones mossàrabs del Sudest d'Espanya: *Peña Turco*, te. Chella (*GGC, Val.* II, 356), i la Laguna del *Turche*, circular, en el te. de Bunyol (ib. 314). Ara bé, també trobo *Torquillo*, del te. de Moixent (xxxii, 48.17). En el *Rept.* de Múrcia de 1272: *Torcanos*, nom d'una alqueria citada entre Benizobeyr i Benimogéhit, 15 junt amb altres (p. 176.31) sempre en el sentit d'aquesta insòlita anella o TORQUES. Idea que induiria a citar ací també el cognom rossellonès *Torcatis*, d'insòlita forma, que anoto a Nefiac, Bula Terr., Tareac (xxviii, 39.14), i amb data 1722 a Tuïr (Desplanque, *Arch. Thuir*, 86a), si no és forma mig-sàvia de l'hagionim *Torquatus* (hi ha bastants NPP ross. en *zis*).

Torquillo, V. *Torquera Torracuques*, V. *Cuc Torraçons*, V. T. (misc. ar.) *Torràitx*, V. vol. I, 278-279 i vol. IV, s. v. *Fontitx*
Torrandell, V. apè. a *Torrat*

TORRAT, TORRATER, TORRES-TORRES, TORRANDELL

Noms val. i mallorquins d'origen aràbic. En el fons d'ells es tracta de l'ár. *ṭurra* 'marge, vora, vorera', 'límit', en els seus plurals o compostos.¹

Formats amb un plural *ṭurrāt* «margen de libro» (*PAlc*, 307b8). Estigueren en ús moltes formes de plural, no sols *torár*, que és la que registren *PAlc* i *RMa*; però *ṭirár* i *aṭrár*: p. ex. *aṭrár* al-balád 'els confins d'un país', sinó també, segons els diccs., *ṭurrāt* (que *PAlc*, 307b8 registra trad. *margen de libro*), essent la més analògica, degué ser la més usada entre els moriscos.

TORRAT. 1) *Torrat*, pda. extensa i veïnat de les Cases de *Tořát*, en el te. de Calp (xxxv, 133.12), amb croquis en el llibre de Llopis Bertomeu sobre *Calp* (p. 11).

2) Caminàs de *Tořát*, una de les carrerades dins el te. de Cast. Pna. (xxix, 28.14), tenint present que les carrerades sovint serveixen de terminal.

3) Pou de *Torrat*, te. Alcalà de Xivert (xxvii, 184.12).

4) *El Torrat*, pda. a Xirivella (xxx, 134.22).

També a Mallorca: 5) *En Torrat* (segons el costum mall. de personificar els NLL, posant-los *Na, En*), te. Campos (xli, 96.22).

EL TORRATER. Pda. del te. d'Ontinyent, a la r. d'Agullent (pron. allí *tořotér*, ací *tořatér*), entre el *Corralet de Naripa*, i l'*Alt de les Piles* (prop del trifi-

ni amb Alfara, però centrat en un mas dit així a Ontinyent) (xxxii, 113.16, 96.1; *IGC* 3°07 × 38°46). Probablement es tracta d'un cas del «superlatiu semític» (tipus *Càntic dels Càntics, Qamar al-'Aqmar* 'la més formosa de les Llunes-plenes') i el val. *Castell-de-Castells*. *Torrater* resultarà d'haplogia de *turra aṭ-ṭurár* 'el gran límit dels límits', format amb *ṭurár*, que és plural que donen *RMa* i *PAlc*.

Duplicat (amb lleu variant): Mas del *Torreter*, en te. de Xodos, uns 8 k. al SO., i 1 a l'O. del de Montoliu (3°21 × 40°13 ma. M. Teruel del Peny.), encara que sigui menys important que aquest, i a desgrat de la -e- el suposo antic i conforme a l'etim. pel fet que es troba arran de la partió amb el terme de Lluçena.

TORRES-TORRES, poble valencià de la vall del Palància, una dotzena de k. aigües amunt de Morvedre; pron. *tořestóres* (enq. allí, 1961, xxx, 20-22). Dites pop.: «En *Torres-Torres* / escaporres» (Moncofa), «en Estivella, beatos / en *Torres-T.*, ollers - - - i en Alfara, *cantarers*» (SGuarner, *P. Val. parlen* III, 31.24, s. v. *Alfara*). «Diu, voltejant, la campana: a festejar aniràs, / a *Torres-Torres* i Alfara - - -» (MGadea, *T. del Xè*, 25).

MENC. ANT. Jaume I anomena *Torres-Torres* «bel loc» (ed. Ag., pp. 273 etc.); i el *Rept.*: *Torres-Torres*, castell i vila (Bof., 266.2f. i 276); 1240 i 42: *Torrestorres* (Huici I, 304 i 567); 1257: *Turres Turres* (id. II, 88); 1257: llicència a la vila de Morvedre per comprar els castells de Serra i *Torres-Torres* (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* I, n.º 24); 1255: id. (Soldevila, *Pere el Gran* I, 2a. part, 84); 1284: locs de Góvar, *Torres* e *Marines*, doc. despatxat en el setge d'Albarrasí (Mtz.Fdo., o. c. II, n.º 1940). *Cròn. de Pere el Cerimoniós*: «Anam-nos-en a *Torres Torres* tenent lo camí de Theroi» (ed. Pagès, 273.32); 1403: *Torr<e>s Torr<e>s* (*ACA*, reg. 2316).

Sembla haver-hi hagut una ciutatella ibèrica en el puig *El Raboser(o)*, de les moltes restes del qual donen detalls Chabàs (*El Arch.* VII, 291) i SSiv., 407.8, biblg. en *Lz. Vargas* I, 77. Aviat degué ser poble de cristians: l'església és molt antiga i s'hi pintà un retaule l'a. 1430. Reglà i Boronat hi troben 87 focs de cristians vells el 1609 (p. 105). Segons el càlcul governatiu de c. 1606, eren uns 100 (p. p. *El Arch.* IV, 384b).

De tota manera el nom és aràbic i format amb aquell superlatiu semític; aquí: *ṭurra aṭ-ṭurár*, amb el plural *ṭurar*, que era la forma més antiga dels plurals del mot: aquí amb l'accentuació *ṭurar*, que era la de l'àrab més clàssic i antic, com escau a un NL important, molt més que *El Torrater* (aquest amb accent vulgar). *Torres-Torres*, en efecte, es troba ja arran del límit lingüístic i comarcal entre Morvedre i Sogorb: «Segobriga, caput Celtiberiae»: enfront de la gran «arx» saguntina, on els ibers sucumbiren a les forces sumades dels africans i els celtes. Gran, imperescible, record de l'antiquíssim límit, defensat probablement per l'*oppidum* del *Puig del Rabo-*